

KULTURALISMEN – KULTUREN SOM POLITISK IDEOLOGI

Jens-Martin Eriksen og Frederik Stjernfelt

Kontroversen om multikulturalisme har ændret de politiske fronter. Det synes som om venstrefløjen forsvarer respekten for mindretalskulturer – medens højrefløjen står vagt om majoritetskulturen, den nationale kultur. Men er disse frontlinjer reelle? Er de to fronter virkelig så forskellige? Eller udgør de bare to kulturalistiske varianter af en og samme måde at forstå kultur på?

Kulturalisme er den ide, at individer determineres af deres kultur, at kulturerne danner lukkede, organiske helheder, og at individet ikke kan forlade sin kultur, men kun kan realisere sig inden for den. Kulturalisme hævder derfor også, at kulturer har krav på særlige rettigheder og beskyttelser – også selvom de krænker individuelle rettigheder.

Den aktuelle kulturalisme, hvor kulturen bliver til politisk ideologi, trives i både venstre- og højrefløjsversioner. Hvad angår multikulturalismen, er venstrefløjsversionerne nok de mest kendte, både i radikale, antidemokratiske varianter og forskellige mere demokrativenlige, der forestiller sig et kompromis mellem multikulturalisme og (social)liberale forestillinger – men multikulturalismen kan også foreligge i versioner, der hører til på det yderste, rabiate højre, såsom de franske ideer om "etnopluralisme", den ide, at kulturerne har ret til autonomi på hvert sit territorium. Denne holdning udmønter sig i politiske konklusioner, der går ud på, at enten må indvandrere lade sig restløst assimilere med alt til faget hørende fra religion til kogekunst eller rejse tilbage til deres oprindelige hjemlande (idet man foregiver, at der for alle findes nogle sådanne).

Kulturalismen har et helt sæt kategorier tilfælles med nationalismen - ja, reelt udgør nationalismen en undervariant af kulturalismen, den undervariant hvor enkeltkulturen er statsbærende. Det er derfor heller ikke overraskende, at den aktuelle nationalistiske renæssance i europæisk politik i stort omfang benytter sig af kulturalistisk tankestof. På den hjemlige scene er Dansk Folkeparti det oplagte eksempel med sin genoptagelse af dansk nationalistisk stof fra 1800- og det tidlige 1900-tal, men også med sine radikale anti-oplysningspositioner. Efter Muhammed-krisen har partiet haft strategisk behov for at slutte sig til forsvarerne for ytringsfriheden imod de islamistiske anslag. Og uanset hvad man kan gisne om motiverne for denne 180-graders drejning til fordel for en af de mest basale menneskerettigheder, så kan man konstatere, at denne ændring kun var mulig ved at partiet omdøbte ytringsfriheden til en "dansk værdi", som om den var et påfund på linje med Holger Danske, kolonihaver og rødgrød. Dette er naturligvis galopperende kulturalistisk historieforfalskning - ytringsfriheden er ikke nogen dansk

opfindelse, men noget, som liberalt og demokratisk tænkende kræfter under store anstrengelser og omkostninger fik kæmpet igennem imod den danske enevælde og den danske statskirke, indtil den blev formaliseret i junigrundloven i 1849. Ytringsfriheden har naturligvis sin baggrund i internationale oplysningsbevægelser og er et stykke importgods af første rang.

Et aktuelt problem i dansk - og også dele af international - politik er derfor, at der er kulturalisme på begge sider af det politiske spektrum. På venstrefløjen hører vi det kulturalistiske kampråb om anerkendelse af de mest antimoderne og uspiselige kulturelle praksisser - på højrefløjen hører vi kampråbet om danskhed og om genopvækkelsen af den mest antimoderne og uspiselige danske nationalisme. At disse to kulturalismer er naturlige fjender, selv om de bygger på samme forløjede begrebsapparat, bør ikke undre nogen. Fransk og tysk nationalisme var også i hundrede år hinandens hovedmodstandere, selv om de oftest trak på nøjagtig samme idehistoriske arv. Den ene kulturalisme er den andens naturlige fjende, netop fordi kulturalismer naturligt er partikularismer, dvs. de kårer hver deres udvalgte folk - og alle folk kan jo ikke være lige udvalgte. Men denne kulturalismernes ondartede og højkrøstede vekselsang, hvor venstrekulturalismens styrkelse skræmmer flere vælgere til højrekulturalismen og vice versa, bør ikke forlede nogen til at tro, at venstre- og højrekulturalismen reelt er dagens politiske hovedmodsatning. Den går tværtimod mellem Oplysning og Kulturalisme - mellem demokrati, politisk liberalisme, individets rettigheder, universalisme, oplysning på den ene side og den mørke hævde af kultur, tradition, autenticitet, den konservative anerkendelse af individets skæbnebinding til kulturen på den anden side.

Derfor er der to former for islamkritik, der ofte kan lyde beslægtet, men som ikke må forveksles. Den ene kritiserer islam som sådan, fordi det er en fremmed religion, der er uforligelig med danskhed og med danske værdier og dansk tradition. Det er den ene kulturalismes kritik af den anden, det er Holger Danske imod Muhammed, det er den ene mytologiske skikkelse i skæbnekamp med den anden. Men den anden kritik angriber islamisme, ikke fordi den er udansk, men fordi det er en totalitær politisk ideologi, beslægtet med mellemkrigstidens europæiske totalitarismer. Denne kritik er en oplyst kritik af en politisk bevægelse vendt imod det åbne samfund og demokratiske grundprincipper. Denne kritik retter sig derfor ikke mod islam som sådan, den fokuserer derimod på ideologiske, politiske og sociale barrierer, der afskærer individet fra dets rettigheder. Hvorvidt disse barrierer har baggrund i kulturelle, politiske, religiøse eller andre dogmer er for så vidt irrelevant.

Der er næppe nogen vigtigere opgave i aktuel politik og politisk filosofi end at gennemtænke, udvikle og raffinere oplysningens universalisme og med størst mulig kraft vende sig imod både højre- og venstrefløjens grasserende kulturalismer og deres slavebinding af individet til dets "kultur".

Et blik på venstrekulturalismens kritik af højrekulturalismen giver et indtryk af, hvor langt venstrefløjen har fjernet sig fra sit udgangspunkt i Oplysningen og hvor lidt man egentlig ved om sine politiske modstandere i den kamp, der har udfoldet sig de seneste årtier, hvor kulturspørgsmålet er kommet på dagsordenen og efterhånden har afløst den tidligere uenighed om divergerende politiske utopier.

Lad os se på hvilken opgave venstrekulturalismen står overfor og på de to kulturalismers gensidige blindhed overfor hinandens ligheder. Egentlig er det bemærkelsesværdigt, at venstrekulturalismen, siden den tabte den politiske magt i Danmark i 2001 endnu ikke har kunnet fremkomme med en analyse af hvilken angivelig modstander den står overfor, Dansk Folkeparti. Det synes som om man mange år efter sit nederlag endnu ikke er kommet ud af stedet, og stadig baserer sine forestillinger om det man i egen selvforståelse kun vil kalde højrefløjen på, at denne er "racistisk", samt at de vælgere, som højrefløjen har været i stand til at mobilisere er enten "racistiske" eller lider af andre psykologiske defekter, så som det til den politiske kamp opfundne begreb "islamofobi". Den politiske analyse synes på en måde at være overtaget af en noget sløset socialpsykologisk diagnostik. Dette giver sig naturligt nok udtryk i, at man igen og igen beskylder højrekulturalismen for racisme.

Den syriske filosof Aziz Al-Azmeh peger i sin bog *Islams and Modernities* på, at differentialisme, som er et mere generaliseret begreb for racisme, har undergået en såkaldt "de-racialisering". "Race" anvendes ikke længere som en gyldig legitimation, kun kulturalismeargumentet står tilbage. I Danmark fremtræder Dansk Folkeparti som et kulturalistisk parti, hvis identitetsbærende holdninger er udtryk for en moderne differentialisme. Ingen politiske kræfter begrundes deres holdninger med racisme. En sådan har ikke længere nogen elite og repræsenteres ikke af andre end radikale tabere uden politisk betydning.

Men hvorfor er venstrefløjen ikke i stand til at diagnosticere kulturalismen hos sin politiske modstander og sætte en offensiv ind mod de holdninger, som partiet reelt står for? Det skyldes ganske logisk, at man selv lader sig forblinde af samme kultursyn som sin reelt homologe modstander: man er selv kulturalistisk. Og dette sætter naturligvis sine grænser for i hvor høj grad man kan analysere sin modstanders selvforståelse.

Begge kulturalismer hylder kulturenes forskelle og deres beskyttede og garanterede identitet. Højre- og venstrekulturalisterne hævder blot disse museale foranstaltninger under forskellige former; venstrekulturalisterne hævder dem i forhold til, at de forskellige adskilte kulturer skal kunne trives på det samme territorium, i den samme stat, hvor der formelt eller uformelt oprettes forskellige jurisdiktioner for individer, afhængigt af hvilken kulturel gruppe de er født ind i. Højrekulturalisterne hævder de samme musealiseringer af kulturene, men på hvert sit territorium, i hvert sit land.

En vigtig og ofte overset effekt af kulturalismernes indmarch i aktuel politik er, at sociale grupper, der før orienterede sig efter interesser, nu i stigende omfang orienterer sig efter "kultur". Det splitter naturligvis disse grupper op. Som den britiske filosof Brian Barry skriver i *Culture and Equality*: "Den mangfoldiggørelse af særinteresser, der fostres af multikulturalismen [...] støtter en 'del-og-hersk'-politik, der kun kan gavne dem, der har mest ud af status quo. Der er ingen bedre måde at affeje mareridt om samlet politisk aktion fra de økonomisk dårligt stillede, der kunne give sig udtryk i fælles krav, end at sætte forskellige grupper dårligt stillede op imod hinanden."

Kan dårligt stillede grupper bringes til at gå mere op i religion, kultur og identitet, splittes de og fjerner fokus fra virkelige politiske problemer. Den aktuelle konfiguration i dansk politik, hvor mange dårligt stillede danskere støtter den kulturalistiske højrefløj, medens indvandrere og multikulturalister samler sig på venstrefløjen er et slående eksempel på denne effekt og udgør sandsynligvis en af de strukturelle hovedgrunde til den dybe krise i Socialdemokratiet, hvis kernevælgere nu fordeler sig efter kulturalisme i stedet for efter interesse.

Spørgsmålet må melde sig, hvor længe Socialdemokratiet og den øvrige venstrefløj har tænkt sig at lade sig lede af kulturalismens forblindelse?

Invasionen af det hårde kulturbegreb på venstrefløjen, både dansk og internationalt, er en af de vigtigste og mest upåagtede politiske udviklinger de seneste tredive år. Kulturalismen, også i dens politiske og venstreorienterede varianter, er naturligvis ældre end som så. Den er første gang artikuleret politisk som en særdeles tvivlsom ideologi på verdensscenen med de amerikanske antropologers forsøg på at spænde ben FNs menneskerettighedschartre i 1947. Man ville ikke vide af, at der skulle kunne hævdes nogen som helst universelle menneskerettigheder – dette ville undertrykke alle de enkelte kulturer. Men den vestlige venstrefløj var imidlertid så internationalistisk dengang, både i sine partikommunistiske, socialdemokratiske og socialliberale varianter, at kulturalismen forblev en understrøm. Der synes imidlertid at være sket det, at efter marxismens langsomme bortdøen som referencepunkt for vestlige venstrefløjspartier i 80'erne og 90'erne, efterlod den et tomrum, som kulturalismens dybt konservative kulturbegreb kunne snige sig ind i og udfylde. Det overraskende er imidlertid, at det i meget store træk er sket helt uden sværdslag – selv om kulturalismen på en lang række punkter er i direkte modstrid med marxismen. Hvor marxismen hævder kultur som et overfladeniveau på samfundsøkonomiske lovmæssigheder, dér vil kulturalismen modsat sige, at et samfunds økonomi afhænger af dets kultur og denne kulturs værdisystemer, eller i det mindste, at økonomien er uadskillelig fra alle andre kulturelle træk i den pågældende kultur. På den måde udgør kulturalismen en art antropologisk kontrarevolution, der stiller marxismen på hovedet. Tænk engang på, hvordan 60-70'ernes venstrefløj argumenterede – her var det emner som økonomi, produktionsmåde, klassekamp, sociologi, politisk styreform,

ressourcer, der blev set som afgørende, og det var ganske sjældent og perifert, at k-ordet dukkede op. Nu er det omvendt, kultur fylder meget mere end økonomi og samfund – men der har aldrig været noget stort opgør, hvor den ene model er blevet skiftet ud med den anden, sådan som man kunne forvente i almindelig politisk diskussion. Der har ikke stået forbitrede parter og raset imod hinanden på økonomiens hhv. kulturens vegne – overgangen mellem modsætningerne har kunnet finde sted som en smidig glidning, nærmest fra den ene dag til den anden, ofte uden de personer overhovedet opdagede det, der inkarnerede de to holdninger.¹ Det har muligvis at gøre med, at både marxisme og kulturalisme har et endnu simplere og dybereliggende skema fælles: nemlig det, der handler om en undertrykt gruppe imod en magtfuld majoritet – hvor man så kan tage politisk parti for førstnævnte, som det hed på halvfjerdsernes venstrefløj: "Et undertrykt folk har altid ret". Dette har man begrebet fuldstændig bogstaveligt, og langt ud over grænserne for, at et undertrykt folk har ret til at blive fri af sin undertrykkelse. Det har nu også ret i alle sine kulturs dogmer, uanset hvad disse måtte hævde er ret og sandt, blot dogmerne hidrører fra et undertrykt folks kultur. Et rent ad hominem argument. Man kunne således skifte arbejderklassen ud med den undertrykte kultur – selv om det indebar, at man i samme bevægelse stiltiende måtte skifte sin emancipatoriske marxisme ud med disciplinerende kulturalisme, der hævder fortidige og førmoderne normer – altså det modsatte, både filosofisk og værdimæssigt, af hvad venstrefløjen tidligere stod for.

Den franske journalist Caroline Fourest har i bogen "*La tentation obscurantiste*" en interessant hypotese angående fremmarchen af det, vi kalder kulturalisme, på venstrefløjen. Hun iagttager, at to store, prototypiske identifikationspunkter for den europæiske venstrefløj efter krigen har været den antitotalitære kamp under og efter krigen på den ene side – og afkolonisering og antiimperialisme på den anden. Længe har de kunnet trives uden modsætning – men med den stærke fremvækst af islamisme i de islamiske lande og blandt muslimske indvandrergrupper splittes venstrefløjen efter hvilken af de to ærke-sager man finder vigtigst. Ser man den antitotalitære kamp som det afgørende, tenderer man mod at vende sig imod islamismen som endnu en totalitarisme fra mellemkrigstiden – men ser man den anti-imperialistiske kamp som afgørende, tenderer man mod at støtte islamismen som legitime oprør imod vestlig imperialisme, tidligere i kolonialismens og senere i globaliseringens version. Sidstnævnte valg åbner naturligvis venstrefløjen for kulturalisme.

For den hårde multikulturelle venstrefløj kan det være et dobbelt problem: kultur betyder både for lidt og for meget på een gang. På den ene side er kultur forfærdelig vigtigt, identitetsgivende og derfor en størrelse, der har krav på politisk omhu og beskyttelse – konservatismen indbygget i det kulturalistiske kulturbegreb. På den anden side hævdes det samtidig, at kulturen slet ingenting betyder, for det er i virkeligheden de økonomiske og sociale forhold, der er determinerende – denne marxistiske doktrin ligger til gengæld bag den hårde multikulturalismes ide om at alle kulturer, uanset hvor antidemokratiske og antiliberales de er, a priori kan trives i et og samme samfund. Denne dobbelthed er naturligvis en stadig kilde til forvirring på den

hårde multikulturalismes venstrefløj: kultur betyder både alt for meget og alt for lidt. Den er både en helt uforanderlig kilde til dyb identitet og samtidig ren overflade på økonomiske determinationer fra basis. Begge dele kan naturligvis ikke være sande.

Begrebet "islamofobi" bliver stadig hyppigere og med mere og mere prominens anvendt til at stigmatisere enhver kritik af islamisme og træk ved islam, som strider mod demokrati, menneskerettigheder og retsstat.

Det hårde, kulturalistiske kulturbegreb kaster et afgørende lys over, hvad der er problemet i ordet, som er lanceret af den islamistiske verdensorganisation OIC i dens kamp mod menneskerettighederne, specifikt ytringsfriheden. Kampagnen mod Jyllands-Postens tegninger og Muhammed-krisen var et led i organisationens kamp. Ordet "islamofobi" anvendes i stigende grad af islamiske organisationer og hårde multikulturalister til at forsøge at stække kritik af islamiske strømninger. Både urimelig og rimelig kritik af forskellige former for islam affejes med, at de udgør "islamofobi" – og således anbringes i bås med racisme, antisemitisme, homofobi og lignende ting. På den måde har begrebet kunnet snige sig ind, også på venstrefløjen, hvor man kan se det anvendt sideordnet med "xenofobi" og de nævnte andre gloser. For det første har ordet den ubehagelighed, at det med sin kliniske endelse – "-fobi" forsøger at sygeliggøre en kritisk holdning – ordet er naturligvis dannet i analogi med araknofobi og agorafobi og andre decideret kliniske lidelser. Men det afgørende problem med ordet "islamofobi" er naturligvis, at ulig de andre ord af samme støbning, da handler det her om et sæt af holdninger. Racisme, homofobi og så videre er ord, der handler om urimelig afstandtagen fra egenskaber hos personer som de ikke selv kan gøre for – deres hudfarve, seksuelle orientering og så videre. Men islam er ikke en race. Islam er et sæt af holdninger, nøjagtig som andre sæt af holdninger såsom kristendom, kommunisme, liberalisme, konservatisme, nazisme, hinduisme, og mangefoldige andre vidt forskellige tankedoktriner af religiøs, politisk, verdensanskuelsesmæssig art. Islam er derfor åben for debat og kritik i nøjagtig samme omfang som alle mulige andre verdensanskuelser er det. Det ændres ikke af, at visse muslimer, bl.a. islamister, meget sammenbidt mener, at deres holdning er særlig prominent og hævet over almindelig debat, udvikling og revision. Demokrati går som bekendt netop ud på at "dele sig efter anskuelser" og "have et standpunkt til man tager et nyt", for nu at repetere et par danske demokratiske mottoer. Verdensanskuelser er åbne for kontinuerlig kritik og revision – og er man særlig sammebidt i sin tro, fx. som stalinist eller nyliberalist, er man naturligvis velkommen til at forsøge at holde den rene tro så uændret som mulig. Men man kan ikke pålægge andre at bidrage til dette forsøg ved at undlade at kritisere. Og det er det "islamofobi"-ordet forsøger. Her har venstrefløjen stillet sig behjælpelig for islamismen ved kritikløst og smidigt at adoptere termen med dens intenderede manipulerende og disciplinerende effekt. Dette har på den anden side også været med til at lamme venstrefløjens egen refleksionsevne; enhver kritik af kulturalisme vil kunne paralyseres af islamofobi-beskyldningen og medføre politisk eksklusion.

Og accepten af islamofobi-terminen foregår netop med påkaldelse af det hårde kulturbegreb. Ordet fremstiller islam *som om* det var en race, som om det at være muslim var en uafvendelig skæbne af samme karakter som hudfarve, seksuelle præferencer og lignende, som om der eksisterede en *homo islamicus*. Det kan ordet gøre i kraft af det hårde kulturbegreb, der netop implicerer, at kultur er skæbne – at når man een gang er medlem af en kultur, så er man determineret af den og kan ikke andet. Og det kan det gøre i alliance med de forskellige praksisser inden for islam, der netop forsøger at gøre denne religion til skæbne – at mandlige ægtefæller under alle omstændigheder i blandede ægteskaber skal konvertere, at information om andre valgmuligheder holdes nede, og mest af alt naturligvis apostasiforbuddet (forbuddet mod frafald, der altid straffes, enten med bøde, med genopdragelse, med fratagelse af ejendom og tvungen skilsmisse fra ægtefælle, med såkaldt "civil død" eller endog med virkelig død). Det er derfor "islamofobi" giver så mange en mærkelig smag i munden. Ordet gør en religion til race. Og det muliggøres af det hårde kulturbegreb, hvor kulturen er lige så umulig at undslippe som biologien.

Den offensiv, som den intellektuelle islamisme har været i stand til at sætte ind bl.a. i internationale fora og i store dele af venstrefløjen og blandt liberale skyldes, at man har haft styrke til at få dem til at adoptere kulturargumentet. Dette indebærer, at man kan delegitimere kritikken af sin menneskerettighedsfjendske politik. Dette har kunnet lade sig gøre ved hjælp af det vulgæranthropologiske kulturbegreb, kulturalismen. Det er så meget mere skadelig for den demokratiske diskussion, som det tenderer mod at afpolitiserer ting, der essentielt er politiske og dermed åbne for kritik og -krænkelse. Politiske holdninger er naturnødvendigt partiske: liberalisme, konservatisme, socialliberalisme, socialdemokratisme, socialisme osv. er vendt imod hinanden – omend man (som regel) står sammen på et mere grundlæggende niveau, hvor man så igen vender sig mod fascisme, kommunisme, islamisme og andre totalitarismer.

Men hvis en politisk strømning kategoriseres som "kultur", så er der en bemærkelsesværdig tendens til, at den straks fredes og ikke længere ses som ét partisk og diskutabelt synspunkt blandt andre, for ifølge dette begreb er kulturer organiske, irreducible helheder i sig selv. Derfor har kulturer ikke bare existensberettigelse, krav på respekt og på tildeling af privilegier – de har også krav på beskyttelse og på at kunne leve videre uforandret. Dette blev aktualiseret i tilfældet med *Jyllands-Postens* karikaturer, der blev beskyldt for at krænke en kultur.

Et andet og endnu mere aktuelt eksempel på, at holdninger søges fredet med kulturargumentet er naturligvis det forslag til indskrænkning af ytringsfriheden, som blev diskuteret i Norge i løbet af vinteren. Det kan man forvise sig om ved at se teksten til lovforslaget, således som det blev formuleret af Senterpartiet, hvor der eksplicit henvises til religion.

Hvad er der særligt ved religion, der gør at holdninger, der ideologisk er forankret i religion, bør fredes fra kritisk opmærksomhed? Oplysningen har (med venstrefløjen som

stærk aktør!) tæmmet og civiliseret kristendommen, og fået knæsat homoseksuelles rettigheder fx, og kvinders rettigheder, og børns rettigheder og i det hele taget fået anerkendt sækularisme og argumenter, der ikke henter deres legitimation i sekterisk religiøs eksegese, men i den almene fornuft. Skal Oplysningen obstrueres ved lov nu, fordi homofobi og misogini og apostasi i islam fx ideologisk er forankret i eksegese? Det mener vi jo ikke, uanset hvor meget vi ellers vil fremme muslimers sociale rettigheder på linje med alle andre i samme sociale situation.

Til vores bog "Adskillelsens politik" forhører vi os for hos bl.a. islamister i det multikulturelle Malaysia om hvorfor man ikke bare kan spotte og krænke, og hvordan man i stedet bør bære sig ad, når man vil behandle et emne, som *Jyllands-Posten* ville gøre det. En undervisningsdirektør for et islamisk universitet forklarer, at man først må høre sig for hos den part man vil kritisere inden noget kommer på tryk. JP skulle aktuelt have ringet til fx Islamisk Trossamfund (en dansk gren af det muslimske broderskab) for at spørge om lov. Det er bemærkelsesværdigt hvilke konsekvenser for den demokratiske diskussion dette vil få – herved flytter man udvekslingen af synspunkter fra det offentlige rum ind i en lukket forhandling, der så skal tage sig af formidlingen mellem dem. Effekten af denne beskyttelse af kulturer bliver således som konsekvens lukningen af den åbne offentlige diskussion, nedlæggelsen af den borgerlige offentlighed.

Skal man følge denne logik får det naturligvis dramatiske konsekvenser for hvordan demokratiet kan fungere. *Jyllands-Posten* karikerede skurrile politiske ideer om at misbruge religion i politikens tjeneste, som det blev udstillet i Kurt Westergaards berømte tegning af profeten med bombe i turbanen. Men islamisterne forsøgte at delegitimere *Jyllands-Posten* og påkalde sig fredhellighed ved at beskyldte bladet for islamofobi.

Islamismen er i alle dens forskellige reformistiske, revolutionære og terroristiske varianter fælles om at fordre en indretning af samfundet efter shariahs principper, og når den bliver kategoriseret som "kultur", så bliver en politisk kritik af den mulig at affeje som "islamofobi" eller "racisme", fordi kritikken ikke "respekterer" en "kultur". Nazismen forsøgte noget lignende, når den stillede sig op som videreførelsen af urgammel, germansk kultur, men dengang var kritikerne skarpere end venstrefløjen i dag i stand til at gennemskue våset. Nu kan man høre extreme islamistiske strømninger som deobandi, wahhabisme, salafisme og det Muslimske Broderskab (med dets direkte påvirkninger fra den italienske fascisme og den franske fascist Alexis Carrel) fredet med "kultur"-argumentet: det er ikke politiske programmer, men i virkeligheden "kulturer", der eo ipso er uangribelige. Men så såre kulturer begiver sig ind på det politiske felt, så er de nøjagtig lige så diskutabile og åbne for kritik som alle andre foreninger, grupperinger, partier og strømninger, der gør sig gældende med politiske krav. Og præster, imamer og klerke af alle arter har ikke et nanogram mere krav på respekt end hvilken som helst anden person, bare fordi de betjener sig af guddommelige kraftudtryk i deres politiske fordringer.

Kulturargumentet fremføres som det er tilfældet i FNs menneskerettighedsråd, der er et instrument for OIC, nu også i menneskerettighedslingo under sloganet 'religionsfrihed'. Men der er her en afgørende forskel fra den frihed til religion, der er omtalt i FNs menneskerettighedserklæring fra 1949, og som har vundet hævd og er blevet vores fælles referencepunkt. Den religionsfrihed, der omtales i menneskerettighedserklæringen er individets frihed til at udøve og praktisere og tro indenfor den religion, vedkommende vælger - og til at frafalde den, hvis vedkommende vælger at tro på en anden religion eller ingen religion.

Mange lader til at forveksle meningen af religionsfrihedens definition i menneskerettighederne med den måde, som OIC forsøger at få os til at forstå det: at det er kleresiet og i det omfang staten er behersket af religiøse institutioner, statens eget voldsapparat, der skal beskytte de religiøse institutioner mod kritik af religionen og forhindre individer mod at forlade de religiøse institutioner og kritisere dem. Det er generelt en konflikt mellem individets menneskerettigheder overfor institutioners og staters grupperettigheder, vi her ser. I vores bog er der en beretning om en forfølgelse af en kvinde, der forsøger at komme ud af sin religion, og hvor hun bliver afvist af sit lands højeste domstol i Malaysia, fordi islamiseringen nu er kommet så vidt i dette land, at de religiøse institutioner har jurisdiktion over muslimer på dette område. Der er derfor ikke længere landets Højesteret, der kan afgøre om hvor vidt kvinden kan gøre brug af sin ret til religionsfrihed, således som det er formuleret i Malaysias grundlov. Det er ved en skelsættende dom blevet tilkendegivet af Højesteret, at jurisdiktionen på dette område fra nu henhører under Shariadomstolen, hvis udgangspunkt naturligvis er en religiøs eksegese.

Så meget for det islamistiske nysprog om beskyttelse af religion mod krænkelser og religionernes egen religionsfrihed overfor de oprørske individer.

**Afsluttende essay fra *Adskillelsens politik*, forlaget Lindhardt og Ringhof, 2008
ISBN 9788759528211**

Kopiering fra denne bog må kun finde sted på institutioner eller virksomheder, der har indgået aftale med Copydan Tekst & Node, og kun inden for de rammer, der er nævnt i aftalen.
